

management & organisatie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten 1 scorepunt afgetrokken tot een maximum van 2 scorepunten per opgave.

4 Beoordelingsmodel

Vraag

Antwoord

Scores

Opgave 1

1 maximumscore 3

- opslagpercentage indirecte materiaalkosten:

$$\frac{87,5\% \times 564.686}{915.000} = 54\%$$

1

• directe materiaalkosten	90,00
directe arbeidskosten	50,00
opslag indirecte fabricagekosten	
0,54 x € 90 =	48,60
opslag overige indirecte fabricagekosten	
0,157 x € 50 =	<u>7,85</u>
fabricagekostprijs	€ 196,45

2

Opmerking

Voor afrondingsverschillen geen scorepunten in mindering brengen.

2 maximumscore 3

- toegestane directe arbeidskosten:

$$40 \times \frac{75}{60} \times 6.200 + 40 \times \frac{30}{60} \times 7.400 = 458.000$$

1

- toegestane overige indirecte fabricagekosten:

$$458.000 \times 0,157 = 71.906$$

1

- werkelijke overige indirecte fabricagekosten: 68.900 – budgetresultaat overige indirecte fabricagekosten: € 3.006

voordelig/+/positief 1

3 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- Er zijn geen indirecte kosten.
- Alle kosten zijn direct.

Opgave 2

---

4 maximumscore 2

- Goodwill
- Bij overname van een andere onderneming tegen een overnameprijs die hoger is dan het eigen vermogen van de overgenomen onderneming, ontstaat goodwill. (Een toename van de balanspost Productiemiddelen kan ook alleen door eigen groei zijn veroorzaakt.)

1

Opmerking:

Het tweede scorepunt kan alleen worden toegekend als het eerste scorepunt is behaald.

5 maximumscore 3

- $16.478 - 15.598 = 880$
- $\frac{880}{2} = 440$
- $\frac{16.478 - 440 + 15.598}{2} + 440 \times \frac{9}{12} = € 16.148$

1

2

Opmerking

Wanneer het gemiddelde is genomen van de reserves op 1 januari en op 31 december, wordt 1 scorepunt toegekend.

6 maximumscore 2

- $GEV = 16.148 + 484 = 16.632$
- $GVV = \frac{2.672 + 16.239 + 20.556 + 1.803 + 14.394 + 20.019}{2} = 37.841,50$
- $\frac{5.566 + 985}{16.632 + 37.841,50} \times 100\% = 12\%$

1

1

7 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste onderbouwing zijn:

- De REV betreft de hele winst, het dividendrendement telt het deel van de winst dat aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd.
- De REV is gebaseerd op het totaal eigen vermogen; het dividendrendement is gebaseerd op het door de aandeelhouders geïnvesteerde bedrag (de beurskoers).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

- Teller: als de groei van Marbro stabiel is, kunnen omzet, winst en dus dividend gestaag groeien
- Noemer: als aandeelhouders dit waarderen, kan de beurskoers van het aandeel harder stijgen dan de teller

1
1

9 maximumscore 3

- aantal geplaatste aandelen begin 2017:

$$\frac{484.000.000}{0,16} = 3.025.000.000$$
- dividend per aandeel: $\frac{3.872.000.000}{3.025.000.000} = 1,28$
- dividendrendement over 2017: $\frac{1,28}{15,12} \times 100\% = 8,5\%$

1
1
1

10 maximumscore 2

- $20 \times 457.000.000 - 7.823.000.000 = 1.317.000.000$
- $\frac{1.317.000.000}{3.025.000.000} = € 0,44$ /44 eurocenten per aandeel (afgerond)

1
1

11 maximumscore 2

- toename balanswaarde groep Persoonlijke verzorging

$$\frac{7.823.000.000}{15.095.000.000} \times 100\% = 51,8\%$$
- verwachte winst

$$2.260.000.000 + 2.849.000.000 \times 1,518 = 6.584.782.000;$$

afgerond € 6.585 miljoen

1
1

12 maximumscore 2

- Verwachte winst per aandeel in 2019 is $\frac{6.585.000.000}{3.025.000.000} = € 2,18$
- $\frac{2,18 - 1,84}{1,84} \times 100\% = 18,5\%$ toename

1
1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

- $1,28 \times 1,185 = € 1,52$ dividend per aandeel 1
- dividendrendement is $\frac{1,52 + 0,44}{19,70} \times 100\% = 9,9\%$ 1
- BlueStone is tevreden, want $9,9\% > 9\%$ 1

of

- dividend = $1,185 \times 3.872.000 + 1.317.000 = 5.905.320$ 1
  - beurswaarde van alle aandelen: $3.025.000.000 \times 19,70 = 59.592.500.000$ 1
  - in procenten: $\frac{5.905.320.000}{59.592.500.000} \times 100\% = 9,9\%$ 1
- BlueStone is tevreden, want $9,9\% > 9\%$ 1

Opgave 3

---

14 maximumscore 2

normale productie en afzet is 4.000 stuks (snijpunt verkoopresultaat en bezettingsresultaat)

$$\text{standaardkostprijs } \frac{120.000}{4.000} + \frac{25.000}{5.000} = 30 + 5 = € 35$$

of

$$4.000 \times (125 - \text{kostprijs}) = 360.000$$

$$\text{kostprijs} = € 35$$

Opmerking

Voor elke gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

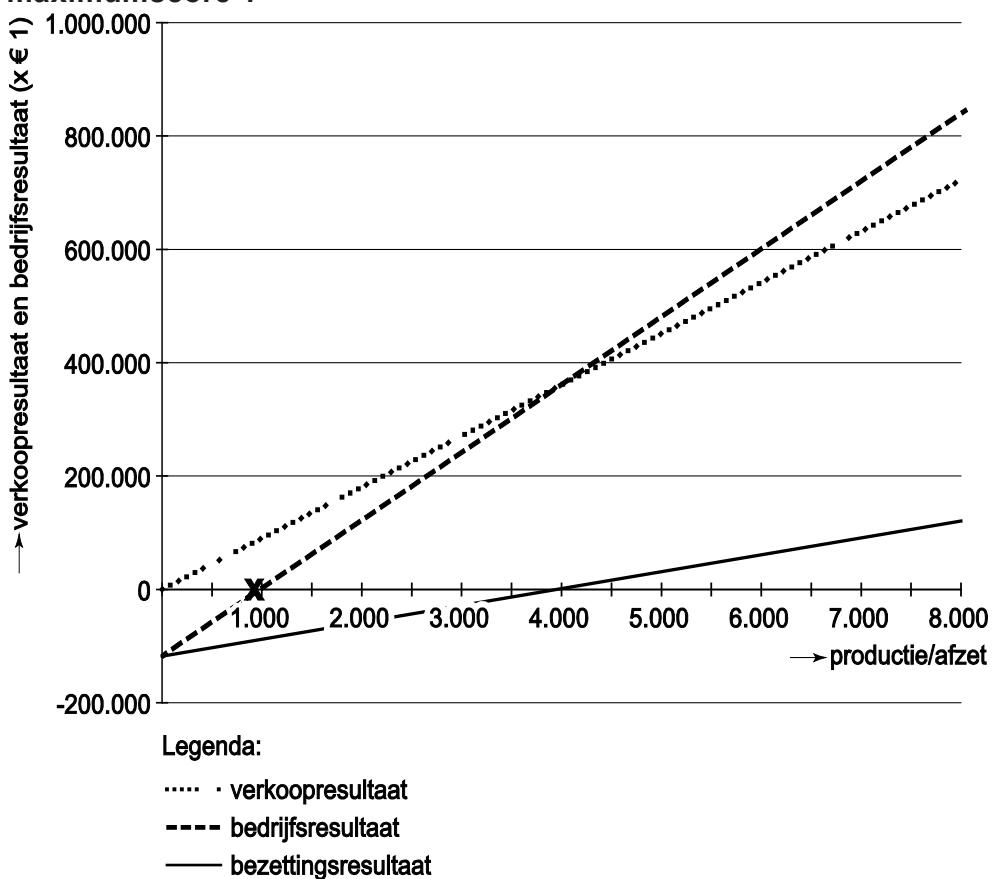
15 maximumscore 2

Zie figuur.

- De lijn begint bij – 120.000 (in hetzelfde startpunt als de lijn van het bedrijfsresultaat) 1
- De lijn is een rechte lijn, de lijn kruist de x-as bij 4.000 stuks en loopt door tot een productie/afzet van 8.000 stuks 1

16 maximumscore 2

- verkoopresultaat = $(125 - 35) \times 5.000 = 450.000$ (voordelig) 1
- bezettingsresultaat = $(5.000 - 4.000) \times 30 = \underline{30.000}$ (voordelig)
bedrijfsresultaat = $€ 480.000$ voordelig/ +/positief 1

17 maximumscore 1**Opgave 4****18 maximumscore 2**

$$240 - 60 + 54 = € 234$$

Opmerking

Wanneer de + en - verwisseld zijn, geen scorepunten toekennen.

19 maximumscore 3

$$19.800 + 440 + 330 - 550 - 660 = € 19.360$$

Opmerking

Voor elk fout bedrag en/of teken (+ / -) 1 scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

$$800 + 1.520 - 1.680 = € 640$$

Opmerking

Wanneer de + en – verwisseld zijn, geen scorepunten toekennen.

21 maximumscore 2

$$120 - 4.960 + 4.586 + 500 = € 246$$

Opmerking

Voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.

Opgave 5

---

22 maximumscore 1

$$\frac{90}{300 + 90} \times 100\% = 23,08\%$$

23 maximumscore 2

- Financial lease, want het contract is niet opzegbaar/heeft vaste looptijd
(5 jaar) 1
- Operational lease, want de onderhoudsuitgaven zijn voor de lessor 1

24 maximumscore 2

- Bij de netto contante waarde wordt er gekeken naar de momenten dat de ontvangsten en uitgaven plaatsvinden 1
- Dit gebeurt niet bij het bedrag van de totale nettowinst over de gehele looptijd 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 4

- ontvangsten van de maandbedragen:

$$15 \left(\frac{1}{1,006^{59}} + \frac{1}{1,006^{58}} \dots + 1 \right) =$$

$$15 \times \left(\frac{1}{1,006^{59}} \times \frac{1,006^{60} - 1}{1,006 - 1} \right) = 758,46 \quad 3$$

$$(a = \frac{1}{1,006^{59}} \quad r = 1,006 \quad n = 60 \quad S = 50,56370281)$$

of

$$15 \times \frac{1 - (1,006)^{-59}}{0,006} + 15 = 758,46 \quad 3$$

- ontvangst restwaarde:

$$\frac{0,20 \times 300}{1,006^{60}} = \underline{41,91}$$

€ 800,37 1

26 maximumscore 3

- De netto contante waarde is $800,37 - 125 - 252,82 - 300 = € 122,55$ 2
- Dit is groter dan 0, dus Withuys zal de lease-optie gaan aanbieden 1

Opgave 6

---

27 maximumscore 1

Er is sprake van verlies in het verleden.

28 maximumscore 1

uitstel van betaling/surseance van betaling

29 maximumscore 3

- beschikbare liquide middelen $82.400 + 66.000 + 324 = 148.724$ 1
- hypotheeknemer 80.400
- boedelschulden 12.500 1
- belasting en sociale lasten $14.020 + 13.600 = 27.620$
- achterstallig loon $\underline{25.600}$
- concurrente schuldeisers $\frac{146.120}{€ 2.604}$ 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 31 mei.

Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 31 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

management & organisatie vwo**Centraal examen vwo**

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo,

Bij het centraal examen management & organisatie vwo:

Op **pagina 7**, bij **vraag 11** moet

- toename balanswaarde groep Persoonlijke verzorging
$$\frac{7.823.000,00}{15.095.000,00} \times 100\% = 51,8\%$$
 1
- verwachte winst
$$2.260.000,00 + 2.849.000,00 \times 1,518 = 6.584.782,00;$$

afgerond € 6.585 miljoen 1

vervangen worden door:

- toename balanswaarde groep Persoonlijke verzorging
$$\frac{7.823.000}{15.095.000,00} \times 100\% = 0,051825\%$$
 1
- verwachte winst
$$2.260.000,00 + 2.849.000,00 \times 1,00051825 = 5.110.476,494;$$

afgerond € 5.110 miljoen 1

en

Op **pagina 7**, bij **vraag 12** moeten altijd 2 scorepunten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

en

Op **pagina 8**, bij **vraag 13** moeten altijd 3 scorepunten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

Toelichting:

In informatiebron 3 staat dat de investering € 7.823.000 bedraagt, terwijl in het correctievoorschrift is gerekend met € 7.823.000,00. Hierdoor ontstaat bij vraag 11 een

ander antwoord. Vervolgens ontstaat er bij vraag 12 een afname van de verwachte winst per aandeel, terwijl in vraag 12 wordt vermeld dat er een toename van de verwachte winst per aandeel is. Dit kan leiden tot verwarring bij de kandidaat. Deze verwarring kan doorwerken in de beantwoording van vraag 13.

en

Op pagina 8, bij vraag 14 moet

normale productie en afzet is 4.000 stuks (snijpunt verkoopresultaat en bezettingsresultaat)

vervangen worden door:

normale productie en afzet is 4.000 stuks (snijpunt verkoopresultaat en bedrijfsresultaat)

en de volgende *Opmerking* moet worden toegevoegd:

Aangezien dit deel van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft de kandidaat overigens dit snijpunt niet te benoemen.

en

Op pagina 10 bij vraag 21 moet worden toegevoegd:

Ook goed rekenen: € 1.246

Toelichting:

Als de kandidaat het kassaldo heeft berekend met behulp van de balanstotalen (dus als sluitpost), komt hij uit op een kassaldo van € 1.246.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren management & organisatie vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter